

6. AS PROPOSTAS DE ADEGA EN RELACIÓN CO MAL DAS VACAS TOLAS E O TRATAMENTO DOS RESIDUOS CÁRNICOS INFECTADOS

Daniel López Vispo

6.1. INTRODUCCIÓN

Desde un primeiro momento, a Asociación para a Defensa Ecolóxica de Galiza (ADEGA) preocupouse polas consecuencias sanitarias, ambientais e sociais que a expansión do mal das vacas tolas causaríase no noso país. Intensificábase así un traballo máis continuado no eido da agrogandeiría e a produción de alimentos. Van varias as edicións de xornadas sobre agricultura ecolóxica, que tiveron o obxectivo de divulgar a necesidade dun cambio de política agraria que esta crise ven a poñer claramente de manifesto. Téñense publicado diferentes artigos na revista Cerna, e mesmo recompilacións monográficas, que abordan a problemática ambiental e as consecuencias para a calidade dos alimentos do actual modelo de produción agrogandeira. Precisamente, xa o número 4 desta mesma serie ADEGA-CADERNOS abordou o tema da Agroecoloxía na Galiza.

Por outra banda, o mal das vacas tolas veu a agravar un problema contra o que o ecoloxismo galego ven loitando durante toda a última década: o dos vertedoiros incontrolados e o da incineración dos residuos, dúas formas fáciles de intentar resolver un problema sen pensar nas consecuencias que implican e sen querer ir as causas últimas que o orixinan, esquecéndose por completo do tan manido principio de prevención.

Como unha contribución necesaria ao debate, e coa finalidade de aportar aqueles datos e informacións imprescindibles para que o debate se asente sobre unha base de rigor e non especulativa, ADEGA propúxose a elaboración e publicación deste caderno. Ás contribucións dos especialistas engadimos agora este resumo dos puntos de vista da Asociación, que a súa vez é un resumo das propostas enviadas a Consellería de Agricultura o 4 de xaneiro de 2001.

6.2. DELICTO CONTRA A SAÚDE

Estamos ante unha situación preocupante polo feito de se producir con total impunidade das empresas e dos políticos responsábeis, e polo pouco que se coñece da enfermidade e o pouco que se sabe dos seus mecanismos de transmisión.

Desde que no ano 1998 se demostrou que é a través das fariñas como se produce a propagación da enfermidade entre o gando bovino, e xa desde que en 1996 tiña aparecido unha nova variante da enfermidade de Creutzfeld-Jacob (nvECJ) nos seres humanos atribuída ao mesmo príon que causa a encefalopatía esponxiforme bovina, desde entón houbo tempo dabondo para ter prohibido e controlado a fabricación e comercialización das fariñas animais. Así, o feito de continuar empregando estas fariñas, co resultado de estender a EEB por toda Europa e con risco manifesto para a saúde de toda a poboación e cuantiosas perdas para os produtores, debería ser perseguido como delicto contra a saúde. Os/as consumidores/as non deberamos

soportar por mais tempo que os intereses das fábricas de pensos podan prevalecer sobre o dereito a saúde das persoas.

A garantía de salubridade e calidade que os/as consumidores/as reclaman require a análise exhaustiva de toda a carne destinada ao consumo, erradicando así calquera dúbida ao respecto. Isto esixe dispor de numerosos laboratorios independentes e de técnicos preparados, así como dun laboratorio de referencia na Galiza, coa dupla función de confirmar os resultados e controlar toda a rede analítica dos demais laboratorios. Un país de indubidábel vocación agrogandeira como é o noso e cun campus universitario en Lugo especializado en agricultura e gandería debe dispor do seu propio laboratorio de referencia.

6.3. DO VERTIDO INCONTROLADO Á INCINERACIÓN

O mal das vacas tolas ven representar tamén un problema ambiental causado pola eliminación dos chamados materiais específicos de risco (MER) e os cadáveres de moitos dos animais infectados ou non. Algunhas das medidas tomadas arbitrariamente polos gobernos europeo, estatal e autonómico, xuntamente coa manifesta improvisación, viñeron a agravar o problema ambiental da eliminación dos restos cárnicos.

Como exemplo de improvisación e irresponsabilidade é de salientar o enterramento de mais de trescentas reses en Mesía, o que se intentou realizar durante a noite e sen tramitación previa algunha, aproveitando os ocos existentes nunha canteira. É tamén exemplo a contaminación dun río polos vertidos de SUGASA en Ourense, ao realizar a eliminación dos cadáveres sen as condicións e medios técnicos mínimos esixíbeis. Un e outro caso están hoxe denunciados no xulgado por representantes veciñais e por algunhas organizacións, entre elas ADEGA, que tomou a iniciativa en Mesía.

Ambas actuacións son consideradas contrarias á legalidade vixente e poden constituír delito ambiental e contra a saúde pública. Un conselleiro de Medio Ambiente que autoriza un vertedoiro incontrolado ou consinte a contaminación dos ríos e da atmosfera é tan responsábel ou mais do que o é o conselleiro de agricultura. Por esta razón, ADEGA solicitou a dimisión do mesmo e dos responsabeis inmediatos do vertido de reses en Mesía.

É exemplo de irresponsabilidade a facilidade con que os nosos gobernantes recorren á incineración, sen repararen na contaminación ambiental que dela se deriva. Dispónse sen mais a queima dos MER, das fariñas, e mesmo de todas as reses dunha explotación na que teña aparecido algún animal afectado. Ninguén reparou en se podía haber outras alternativas para os MER e para as fariñas, nin se tivo en conta o feito seguro de que a EEB non se transmite horizontalmente (como xa ficou demostrado nos artigos anteriores deste caderno). Abonda este dato para mostrar a inutilidade de queimar dúcias ou centos de reses pola súa simple relación de veciñanza cun animal infectado. Tense chegado mesmo ao extremo de aprobar un Decreto autorizando a incineración de fariñas nas fábricas de cementos e noutras industrias sen mais esixencia que a dunha comunicación á autoridade competente.

Hoxe, os científicos do Reino Unido, despois da incineración masiva de reses de granxas enteiras afectadas pola EEB e pola febre aftosa, constataron un incremento de preto do 20% na emisión total de dioxinas, o que desbaratou os programas de redución en marcha, centrados noutras fontes de xeracións destas substancias. A mesma Comisión Europea, nun seminario sobre a cuestión, alertaba dos riscos de contaminación da incineración das reses e, por cuestións ambientais, recomendaba

os tratamentos de esterilización. Segundo se indica na táboa 2.3 (capítulo 2) deste caderno, o regulamento da UE establece como necesario e suficiente o quecemento a 133°C a 3 atmosferas de presión durante 20 minutos para inactivar os materiais infectivos.

6.4. AS PROPOSTAS DE ADEGA PARA A ELIMINACIÓN DOS MER

ADEGA manifestouse en contra deste uso abusivo e irresponsábel da incineración e propuxo outras alternativas baseadas na esterilización (segundo a regulamentación da UE) e o almacenamento en depósitos de seguridade das fariñas resultantes. Segundo se expón no artigo de Enrique González, existen diversos tratamentos físico-químicos que garanten a non infectividade das fariñas resultantes, entre eles o da esterilización en determinadas condicións.

Compre indicar, así mesmo, que as normativas aprobadas ate o momento contemplan como máis adecuada a esterilización e o confinamento das fariñas en depósitos de seguridade. A normativa estatal establece tamén que, no caso de optar pola incineración, esta só se podería aplicar ás fariñas resultantes do proceso de esterilización (nunca directamente aos cadáveres e restos cárnicos) e só se podería realizar en instalacións aptas para a combustión de residuos tóxicos e perigosos.

A pesar disto, administracións e medios de comunicación falaron da incineración como o único tratamento posíbel, saltándose mesmo a consideración de que a eliminación en incineradoras de lixo urbano ou en cementeiras non cumpriría os requisitos legais antes indicados. Sen embargo, parece que a solución a este conflito legal buscouse pola vía de reformular a normativa, alixeirándoa de rigor, no canto de optar polos tratamentos máis seguros e non contaminantes.

A opción defendida por ADEGA deberá combinarse con outras medidas, tais como a realización de análises a todos os animais sospeitosos, de tal forma que só serían tratados como MER aqueles materiais cuxa contaminación se teña confirmado. Así, tendo en consideración os diferentes aspectos económicos e sociais, así como ambientais e sanitarios, desta epidemia, ADEGA propuxo unha serie de medidas de loita contra a EEB, entre as que podemos destacar:

- Dotar ao país dos laboratorios necesarios para garantir a sanidade de toda a carne posta no mercado, e dispor de laboratorios de referencia en Galiza.
- Sacrificio selectivo das reses infectadas, no lugar do sacrificio indiscriminado que se veu realizando, xa que está comprobada a non transmisión horizontal da enfermidade.
- Esterilización dos MER e dos cadáveres de animais infectados e acondicionamento por procesos non contaminantes das fariñas esterilizadas (depósito de seguridade ou outras alternativas diferentes da incineración).
- Modificación da política agraria común e da política agraria da Xunta, favorecendo a volta ao modelo ecolóxico de produción e conservando as superficies productivas para a produción de alimentos.

6.5. CONCLUSIÓNS

Considera ADEGA que o obxectivo debe ser a eliminación de riscos sanitarios, pero sen engadir novos riscos como os procedentes da incineración, que son tanto sanitarios como ambientais.

Así mesmo, ADEGA reclama que se compense ao sector produtor das perdas que este mal lle está a causar e se abran vías de financiamento para a reconversión a unha agrogandeiría ecolóxica.

Sendo as grandes empresas de fariñas e a falla de control da administracións responsabeis desta expansión da EEB, non é xusto que se escatimen as compensacións aos produtores e ao sector da carne das enormes perdas que está a sufrir pola caída de vendas e de prezos.

As razóns últimas desta crise están nunha política agrogandeira que busca a cantidade en base a unha produción intensiva con pensos animais, hormonas, antibióticos, fertilizantes e pesticidas, etc. É necesario volver a unha produción extensiva, baseada na calidade que dá a terra, os pastos e as forraxes.

É imprescindible frear o proceso de perda de terras aptas para a produción agrogandeira de calidade, consecuencia hoxe da reforestación con destino a unha produción madeireira de baixa calidade e de procesos urbanísticos e especulativos. Hai que evitar tamén que esta crise supoña supoña o peche de mais explotacións das que xa se pecharon nos últimos anos, e contribúa á expulsión de mais xente do agro.